

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

DEVELOPMENT OF A LOCAL CURRICULUM ENTITLED 'MAKING WATER
HYACINTH PRODUCTS', IN CAREER AND TECHNOLOGY LEARNING
AREAS FOR PRATOMSUKSA 4 STUDENTS

ลลนา หงษ์โต/ LALANA HONGTO¹
ปราโมทย์ จันทรเรือง/ PRAMOTE CHANRUENG²
เนติ เฉลยวาเรศ/ NETI CHALOEYWARES³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกระบวนการการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินผลงานนักเรียน และ 4) แบบวัดเจตคติต่อหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติพื้นฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานศึกษามีความต้องการหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา 2) เนื้อหาของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ บริบทของโรงเรียน สภาพของท้องถิ่น และมี

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

²รองคณบดีฝ่ายวิชาการ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

³อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) นักเรียนมีความสนใจในการเรียนตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมเรียนรู้และผลงานอยู่ในระดับดี และ 4) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการปฏิบัติกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และเจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ABSTRACT

This research was aimed to develop a local curriculum entitled 'Making Water Hyacinth Products', in career and technology learning areas for Pratomsuksa 4 Students. The curriculum development consisted of 4 steps as follows: 1) studying fundamental information, 2) developing a curriculum, 3) implementing the curriculum, and 4) assessing and improving the curriculum. The research sample was 20 Pratomsuksa 4 students of Watdonkrabuang School in Bangplama District, Suphan Buri Province. The instruments used for collecting the data were: 1) a local curriculum entitled 'Making Water Hyacinth Products', 2) a learning achievement test, 3) a students' work evaluation form, and 4) an attitude test toward the course. The data were analyzed by content analysis, descriptive statistics, and dependent t-test.

The research findings were as follows: 1) the school needed a curriculum that create qualified students who loved and were proud of their local wisdom. All the stakeholders agreed to develop the curriculum about 'Making Water Hyacinth Products'. 2) The course content was developed in consistent with its purposes, the school contexts, local conditions and was eligible to apply in learning management. 3) The students were interested in the course, as well as willing to learn and practice at a good level. 4) The students' learning achievement after learning was higher than that of before with a statistical significance at .05. Furthermore, their skills in doing activities were at a high level. Attitude towards learning with the developed curriculum was at the highest level.

Keywords: curriculum development, local curriculum, water hyacinth product

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถจำแนกหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ หลักสูตรแกนกลาง ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้จัดทำขึ้นเป็นเบื้องต้น โดยทุกโรงเรียนในสังกัดต้องยึดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันทั่วประเทศ และหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สุดาวรรณ เครือพานิช, 2551: 81-82) และจากมาตรา 27 วรรค 2 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง ในส่วนของท้องถิ่นเรียกว่า การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจสังคม การดำรงชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนให้มีความรักความผูกพันและมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม โดยครูผู้สอนสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งครูผู้สอนอาจจัดทำรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน หรือรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมของสถานศึกษานั้น ๆ ก็ได้ ในการจัดทำหลักสูตรนั้นครูผู้สอนอาจปรับปรุงพัฒนารายวิชาที่มีอยู่เดิม หรือจัดเป็นรายวิชาใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นนั้น ๆ (ถำรงค์ดี ถำรงค์ฤทธิ์, 2550: 66-67)

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรัก และความภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้โดยปรับโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาที่พบในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชนันท ชาติทอง, 2550: 176)

จากความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร เพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยทฤษฎีและปฏิบัติ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 35) ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากจะพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นแล้ว สถานศึกษายังสามารถพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน ดังที่สังด์ อุทรานันท์ (2539: 307) ได้กล่าวว่าหลักสูตรแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไป ครูในฐานะผู้นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย โครงสร้างและสาระการเรียนรู้ตามธรรมชาติวิชา อีกทั้งหลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสภาพความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะอำเภอบางปลาม้า มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน และมีแหล่งธรรมชาติมากมาย ชาวบ้านตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยใกล้กับแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งธรรมชาติ โดยจะพึ่งพาธรรมชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นอาชีพหนึ่งที่ชุมชนบ้านดอนกระเบื้อง ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาจำนวนมาก เพื่อเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นของประดับบ้านให้สวยงาม และนำไปรวมในกลุ่มแม่บ้านเพื่อจำหน่าย และหารายได้เป็นอาชีพเสริม นอกเหนือจากการทำนา และมีการสนับสนุนให้ทำกันอย่างจริงจัง เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชน ได้มีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครอบครัวและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นทำให้เกิดประโยชน์ ทำให้มีคุณค่าตามนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และถือว่าเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนจึงมีความต้องการที่จะนำผักตบชวามาทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับนักเรียน เพราะขั้นตอนในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาไม่ซับซ้อน นักเรียนสามารถทำได้ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ และเป็นการแก้ปัญหาผักตบชวาที่มีอยู่มาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เนื่องจากยังไม่มีหลักสูตรให้กับท้องถิ่นนี้มาก่อน และเพื่อเป็นการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เรียนได้มีความรู้ทักษะพื้นฐานเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพที่ตนสนใจ เกิดเจตคติที่ดีต่ออาชีพและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการช่วยเผยแพร่ และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างประหยัด และคุ้มค่า และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของผู้เรียนในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย หรือกลุ่มผู้สนใจในหลักสูตรท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตร 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร และ 4) เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

วิธีดำเนินการ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

2.2.3 เจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น

3. เนื้อหา

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้กำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 4 การอาชีพ มาตรฐานการเรียนรู้ ง. 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และตัวชี้วัดที่ 1) อธิบายแนวทางการเลือกอาชีพ 2) มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ 3) เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพ โดยผู้วิจัยใช้เนื้อหา การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา มาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

4. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร

ระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากผู้บริหารโรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.3 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน ในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

5.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.48 ถึง 0.57 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20 ถึง 0.40 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.813

5.5 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้เกณฑ์การประเมินของพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2549: 236-240)

5.6 แบบวัดเจตคติที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ลำดับ คือ 5 4 3 2 1 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.808

6. การดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบริบทไม่แตกต่างกัน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร ที่มาของผักตบชวา ขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา และศึกษาขอบข่ายเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สัมภาษณ์ความต้องการจากผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 20 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 47 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

1) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ดำเนินการโดยการ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มาจัดทำเป็นโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น

เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ขอบข่าย เนื้อหาสาระ เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ 2) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสนอแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลตามโครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จำนวน 7 แผน

2) การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง นำโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ โดยใช้การประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3) การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง นำผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยเพิ่มเติมรายละเอียดของเวลาเรียน วิธีการวัดและประเมินผล โดยเน้นการปฏิบัติ ในการจัดทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นจึงดำเนินการสอน ด้วยหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ ผักตบชวา ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา ประมาณ 45 นาที และนำนักเรียนไปศึกษา ยังแหล่งเรียนรู้ ในบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน นักเรียนกล้าซักถาม และกล้าตอบคำถาม โดยมีครูและผู้รู้ ให้ความรู้ นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างถูกต้องและสนุกสนานกับการทำกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากผักตบชวา และการกำจัดผักตบชวาโดยนำมาใช้ประโยชน์ นักเรียนกล้าซักถาม กล้าตอบคำถาม โดยมีครูและผู้รู้ ให้ความรู้ นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างถูกต้องและสนุกสนานกับการทำกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประเภทของผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา และอุปกรณ์ในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ผู้รู้และครูร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียน การสอน นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ตั้งใจฟังและ จดบันทึกอย่างต่อเนื่อง นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศึกษาดูงานประเภทของ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านตำบลบางใหญ่ นักเรียนให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม กล้าซักถาม กล้าตอบคำถาม โดยมีครูและผู้รู้ ให้ความรู้ นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างถูกต้อง

และสนุกสนานกับการทำกิจกรรม จากการทำกิจกรรมพบว่าเวลาเพียง 2 ชั่วโมง ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ดังนั้นต้องเพิ่มเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมเป็น 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ และขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นักเรียนให้ความสนใจตั้งใจทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว มีการวางแผนก่อนการทำงาน กล้าซักถาม มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี และร่วมมือกันในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี รักษาความสะอาดสถานที่เรียน ชื่นชมผลงานของตนเอง และผลงานของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ นักเรียนสามารถตอบคำถาม และทำใบงานได้อย่างถูกต้อง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาด้านการตลาด นักเรียนสามารถคิดราคาต้นทุนและราคาขายได้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินผลก่อนใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตร ประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมแบบประเมินผลงาน และประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นการประเมินผลหลังจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเป็นการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์สอบถามแนวคิด ความจำเป็น และข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตรกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากนโยบายของการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ต้องการให้โรงเรียน องค์กรต่าง ๆ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน โดยสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ เสนอสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้

คิดเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งประกอบด้วย หลักการ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้การจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นไปตามนโยบายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาด้านการปฏิบัติงาน เพื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปสร้างรายได้ภายในครอบครัว เป็นหลักสูตรจากการมีส่วนร่วมทางโครงสร้าง จึงสามารถยืดหยุ่นได้ทั้งด้านเนื้อหา เวลา และการจัดการเรียนรู้ และเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาควบคู่ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และคุณภาพของนักเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน

จุดมุ่งหมาย

ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดพัฒนาการ ดังนี้

- 1) มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา
- 2) เกิดทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สามารถนำความรู้ที่เกิดจากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
- 3) มีเจตคติที่ดีต่อการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

โครงสร้าง

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มาเป็นแนวทางในการปรับทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำสภาพความต้องการชุมชนของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณธรรม จริยธรรมอันดีงามที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต โดยนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักการจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรไว้ดังนี้

1) ระดับการศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2) สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ประกอบด้วย 4 สาระ คือ

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

สาระที่ 3 เทคโนโลยีและการสื่อสาร

สาระที่ 4 การอาชีพ

การจัดเวลาเรียน

การจัดเวลาเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 4 การอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กำหนดระยะเวลาในการเรียน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง

เนื้อหาของหลักสูตร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความเป็นมาของผักตบชวา ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ประโยชน์ของผักตบชวา ปัญหาที่เกิดจากผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ประเภทของผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อุปกรณ์ในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ศึกษาดูงานประเภทของผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มแม่บ้านตำบลบางใหญ่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ความรู้และขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 กระบวนการพัฒนาด้านการตลาด

แนวการจัดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้วิทยากรและบุคคลในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ร่วมกับครูในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน มุ่งเน้นกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง สอดแทรกให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่า รัก ผูกพัน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ เอกสารตำราเกี่ยวกับ เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ผักตบชวาที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ใบกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

การวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา ใช้กระบวนการประเมินโดยประเมินความรู้ ผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน ที่จัดและประเมินโดยใช้เครื่องมือ ดังนี้ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) แบบประเมิน ผลงานของนักเรียน 3) แบบประเมินเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น และ 4) เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง จำนวน 20 คน ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการ เรียนรู้ จำนวน 7 แผนจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาทดลอง 12 ชั่วโมง พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ และสนใจในการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมี คุณภาพ

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร มีดังนี้

4.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลสัมฤทธิ์	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p-value
ก่อนใช้หลักสูตร	20	30	15.25	1.020	32.972	0.00*
หลังใช้หลักสูตร	20	30	24.90	.852		

*p < .05

4.2 ผลการประเมินทักษะการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 จากคะแนนเต็ม 16 คะแนน โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{x} = 16.50$) และ ในแต่ละหัวข้ออยู่ในระดับดีมาก ยกเว้น รายการการรีดผักตบชวา ที่อยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n=20)

รายการ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	แปลความ
การรีดผักตบชวา	4	15.50	0.23	ดี
การพับกลีบดอก	4	17.45	0.47	ดีมาก
ใส่ใบไม้สำเร็จที่ก้านดอก	4	16.20	0.75	ดีมาก
การพันก้าน	4	16.87	0.49	ดีมาก
รวมเฉลี่ย		16.50	0.48	ดีมาก

4.3 ผลของการประเมินเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$) เมื่อพิจารณารายข้อการประเมิน พบว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เรียนแล้วสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{x} = 4.65$) การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป ($\bar{x} = 4.50$) และข้าพเจ้าไม่อยากจะเรียน ในชั่วโมง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ($\bar{x} = 4.50$) อยู่ในระดับดีมาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลของการประเมินเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.05	0.44	มาก
2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.28	0.50	มาก
3. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่มีคุณค่า	4.20	0.67	มาก
4. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่เรียนแล้วสบายใจ	4.35	0.60	มาก

ตารางที่ 3 ผลของการประเมินเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ต่อ)

(n=20)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
5. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่เรียนแล้วช่วยให้เกิดความรู้ใหม่	4.20	0.68	มาก
6. นักเรียนชอบเรียนเมื่อถึงชั่วโมงหลักสูตร เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	4.15	0.82	มาก
7. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้	4.30	0.76	มาก
8. ข้าพเจ้าไม่อยากขาดเรียน ในชั่วโมง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	4.50	0.82	มากที่สุด
9. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เรียนแล้วสามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.65	0.67	มากที่สุด
10. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เหมาะที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป	4.45	0.44	มาก
11. การเรียน เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ทำให้นักเรียนรู้จักการวางแผนในการทำงาน	4.20	0.82	มาก
12. กิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของผักตบชวามากขึ้น	4.40	0.57	มาก
13. กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นมากขึ้น	4.30	0.75	มาก
14. การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป	4.50	0.68	มากที่สุด
15. การเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.45	0.76	มาก
เฉลี่ย	4.33	0.66	มาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์ จากผักตบชวาแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสาร 2) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ 3) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามนักเรียน พบว่า ต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปทุมวรรณ ทุมโยมา (2553: 148-150) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเปลกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองบัวลิม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน เพราะได้เรียนรู้ตามสภาพจริงและได้ฝึกปฏิบัติจริง เป็นการส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียง และสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของงานหัตถกรรมในครัวเรือน และมีความต้องการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า หลักสูตรฉบับร่างได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ แสงสว่าง (2552: 132-136) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่าการสร้างองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย ความสำคัญ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สาระมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขอบข่าย เนื้อหา โครงสร้างหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ และสนใจในการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ศึกษาค้นคว้าความรู้อย่างเป็นระบบ เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุ เป็นผล ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ กล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และใบงานตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้อง มีทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีนิสัยรักการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเนาวรัตน์ แสงสว่าง (2552: 132-136) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจและตั้งใจเรียนจากผู้รู้ในท้องถิ่นและผู้วิจัย สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเกิดทักษะในปฏิบัติงาน

4. ผลการประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีความสนใจ ตั้งใจ มีทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีนิสัยรักการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุดา อุณยะนาม (2546: 100) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านยางใต้ อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินทักษะการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ ตั้งใจและกระตือรือร้น ผลงานสวยงาม สามารถนำผลงานไปใช้เป็นของประดับได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ แสงสว่าง (2552: 135) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับคุณภาพดี ผลการประเมินเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนเพราะนักเรียนให้ความสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้และผู้รู้ในท้องถิ่นและได้ปฏิบัติจริง ใฝ่รู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปทุมวรรณ ทุมโยมา (2553: 148-150) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเป็ด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองบัวลิม ตำบลหนองบัวลิม อำเภอคำตากล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ได้พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเป็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการฝึกปฏิบัติ ครูควรเน้นเรื่องความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายในการปฏิบัติกิจกรรม
2. ครูควรยืดหยุ่นเวลาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม เนื่องจากในบางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลาอย่างมาก
3. การศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ครูควรควบคุมดูแลความปลอดภัยของนักเรียนอย่างใกล้ชิด
4. การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นทางโรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจริงในโรงเรียน และนำไปสู่การเพิ่มรายได้ให้แก่นักเรียนในการวิจัยครั้งต่อไป มีข้อเสนอแนะดังนี้
ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร เรื่องที่เกี่ยวกับการนำพืชที่มีในท้องถิ่นอื่น ๆ ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สรุป

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่ามี การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา
2. การพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง การจัดเวลาเรียน เนื้อหาของหลักสูตรแนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ 7 แผน เพื่อเสนอแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ โดยครอบคลุมเนื้อหาในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา ประโยชน์ของผักตบชวา การศึกษาดูงานประเภทผลิตภัณฑ์ ความรู้และขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ ตลอดจนกระบวนการ พัฒนาด้านการตลาด
3. การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ และสนใจในการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ศึกษาค้นคว้าความรู้อย่างเป็นระบบ เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะการปฏิบัติกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เจตคติต่อหลักสูตร ท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนันท์ ธาตุทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- อังกศักดิ์ อ่างเลิศฤทธิ์. (2550, เมษายน-มิถุนายน). **สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในหลักสูตร สถานศึกษา**. *วารสารวิชาการ*, 11 (2), 66-70.
- เนาวรัตน์ แสงสว่าง. (2552). **การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปทุมวรรณ ทูมโยมา. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเป็ด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2549). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เข้า ออฟเดอรัมมีส.
- สังัด อุทรานันท์. (2538). **องค์ประกอบอันเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดา ชุ่นยะนาม. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดาวรรณ เครือพานิช. (2551, กันยายน-ธันวาคม). **การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. *วารสารวิชาการ*, 5 (3), 81-82.